

PAPER DETAILS

TITLE: Turizmin Etkilerine Karsi Yerel Halkin Algilarinin Degerlendirilmesi: Gelibolu Tarihi Alan Bölgesinde Bir Arastirma

AUTHORS: Nilay Köleoglu

PAGES: 214-231

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/504828>

TURİZMİN ETKİLERİNE KARŞI YEREL HALKIN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: GELİBOLU TARİHİ ALAN BÖLGESİNDE BİR ARAŞTIRMA

Nilay Köleoğlu*

ÖZET

Turizmin etkilerine karşı yerel halkın tutumlarını incelenmesi, daha iyi planlama yapmak ve turizmi geliştirme açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Gelibolu tarihi alan bölgesinde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine karşı algılarını ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için, bölgede yaşayan 319 kişiye anket uygulanmıştır. Veriler çoklu uyum analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda, yerel halkın turizmin etkilerine karşı algılarının genel olarak olumlu olduğu söylenebilir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde ise (30+) yaş grubunda olumlu bir algı görülürken diğer yaş gruplarında görülmemektedir. Cinsiyet açısından yapılan değerlendirmede ise kadınlar, turizmin Çanakkale'ye olumlu desteği olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu uyum analizi, yerel halkın algısı, Gelibolu tarihi alan bölgesi, Kategorik Veri Analizi, Uygulamalı İstatistik.

EVALUATION OF THE RESIDENT'S PERCEPTIONS OF THE TOURISM EFFECTS: A STUDY IN GALLIPOLI HISTORICAL AREA

ABSTRACT

Examination of resident's perceptions towards the effects of tourism impacts is important for better planning and tourism development. The purpose of this study is to find out the perceptions of the local people living in the Gallipoli historical area towards the effects of tourism. To achieve this purpose, a survey was conducted on 319 people living in this region. Data is analyzed by correspondence analysis. It can be said that perceptions of the local people towards tourism is generally positive. According to age groups, the (30+) age group showed a positive perception, but this is not seen in other age groups. In terms of gender-based evaluation, women expressed that tourism has a positive support for Çanakkale.

Keywords: Correspondence analysis, perceptions of resident, Gallipoli historical site area, categorical data analysis, applied statistics.

GİRİŞ

Turizmin gelişmeye başladığı ülkelerde, toplumsal ve ekonomik bir değişimin olduğu kaçınılmazdır. Bu değişimden önemli payı yerel halkın aldığı görülmek-

* Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

tedir. Çünkü yöre halkı ve bölgeye gelen turistler arasında etkileşim söz konusudur. İnternet ve sosyal ağlar yaygınlaşmış olsa da dünya kültürlerinin birbirinden etkilenmesinde turizmin ayrıcalıklı bir etkisi bulunmaktadır. Bölgeyi ziyaret eden ziyaretçiler ile bölgede yaşayan ve turizm sektöründe çalışan yerel halk arasında hem sosyo-kültürel hem de sosyo-ekonomik olarak etkileşim olduğu aşıkardır. Yerel halkın turizme dönük algılarının olumlu olması halinde turizmi benimsediği görülmüştür. Aksi durumda turizmin etkilerine karşı bir direniş söz konusu olabilir (Avcıkurt 2015: 121-122).

Bir destinasyonda turizmin üç farklı yönde etkisi görülebilir. Bunlardan ilki sosyo-kültürel etkiler, ikincisi çevresel etkiler ve son olarak da ekonomik etkilerdir (Avcıkurt 2015: 47). Sosyo-kültürel etkiler, turizm destinasyonunda yaşayan halkın sosyo-kültürel olarak değişim göstermesidir. Olumlu yönde etkiler olabileceği gibi olumsuz yönde de etkilenme de söz konusu olabilir. Turistler bölgeye olan ziyaret esnasında değer yargılarını, yaşam biçimlerini ve toplumsal alışkanlıklarını da birlikte getirerek yerel halka tanıtırlar. Bölgede yaşayan yerel halkın toplumsal yapısının değişiminde turistlerin de payı olduğu söylenebilir. Turizmin toplum üzerindeki olumlu etkileri; hoşgörü ortamı yaratması, kırsal bölgelelerin kentleşmesini hızlandırması, kadın hakları konusunda olumlu bakışın oluşması şeklinde sıralanabilir. Bunlara ek olarak, boş zamanlarını iyi değerlendirmesi, temizlik bilincinin gelişmesi, yeni toplumsal kurumlar ve mesleklerin ortaya çıkması, yerel halkın tarih ve kültür değerlerine sahiplenme bilincinin gelişmesi, yabancı dil öğrenme isteğinin artması ve aile bağlarının güçlenmesi gibi pek çok olumlu etkiden de söz edilebilir. Olumlu etkilerin yanında yabancı düşmanlığın artması, suç oranında artış, kültürün ticarileşmesi ve turistlerin taklit edilerek olumsuz davranışlar sergilenmesi gibi turizmin toplum üzerinde olumsuz etkileri de vardır (Kozak ve ark. 2011).

Çevresel etkiler ise destinasyon bölgesinin fiziki koşullarının olumlu/olumsuz yönde turizmden etkilenmesidir. Bir bölge destinasyon haline geldiği zaman burada yaşayan yerel halkın yaşam kalitesi de bu gelişmenin sonuçlarından etkilenir. Turizm bölgesindeki doğanın tahrip edilmesinden kaynaklı bozulmalar sayılabilecek olumsuz etkiler arasındadır. Deniz kıyılarında görülen aşırı kirlenme, ormanlık alanların tahrip edilmesi, doğal peyzajın bozulması, yapılaşmadaki kontrolsüzlük, turizm tesislerinin seçiminde yapılan hatalar ve plansız yapılan betonlaşma gibi olumsuz çevresel etkiler yerel halkın karşılaştıkları sorunlar arasındadır (Kervankıran ve Bulut 2015: 36). Ayrıca bölgede yaşayan insan sayısının artması beraberinde farklı sorunları da getirmektedir. Trafikte karşılaşılan yoğun kalabalık, ekonomik ve istihdam etkileri akla gelebilecek birkaç sorundan sadece birkaçıdır. Yerel halkın bilgi ve desteği alınmadan oluşturulan planlar turizm projesinin başarısını tehlikeye sokabilir. Başarının sırrı, ev sahibi olarak da ifade edilen yöre halkının misafirperverliğine ve ziyaretçilere karşı tutumuna bağlıdır. Şayet ev sahibi ziyaretçiye karşı isteksiz, öfkeli veya güvensiz olursa bu tutum

misafire yansıyacak ve ziyaretçide o bölgeye karşı bir isteksizlik oluşacaktır. Bu sebeple, yerel halkın reaksiyon ve tutumlarının anlaşılması önemlidir (Gürsoy ve ark. 2002: 80). Destinasyondaki turizm geliştirme planları yapılandırılırken yerel halkın zarar görmemesi adına dikkat edilmesi gereken bir husus da, yerel halkın kullanımındaki kaynakların korunmasına ilişkin olarak alınması gereken tedbirler konusunda daha hassas olunmasıdır (Jurowski ve Gürsoy 2004: 308-309).

Bu araştırmada, yerel halkın turizmin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerine karşı algıları incelenmiş olup, konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Son olarak, araştırmanın yöntemi anlatılmış ve toplanan veriler çoklu uyum analizi ile değerlendirilmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde yerel halkın tutum ve algıları birçok araştırmacının ilgilendiği bir konu olmuştur. Andriotis ve Vaughan (2003: 17-18), destinasyon yöresindeki yerel halkın algılarını etkileyen en önemli faktörün eğitim olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada eğitimin, yerel halkın tutumlarını belirleyebileceği gösterilmiştir. Eğitimli katılımcıların turizmin etkileri hakkında daha çok endişe duydukları tespit edilmiştir. Turizmden ekonomik olarak faydalanan kişiler, herhangi bir fayda sağlamayanlara göre, daha olumlu görüşe sahip olmaları da araştırmanın bir başka sonucudur. Ramseook-Munhurrin ve Naidoo (2011: 50)'nın çalışmadan elde ettiği önemli bir sonuç, yerel halkın turizmden elde ettikleri fayda ne kadar fazla olursa, turizmin gelişimine olan desteği arttırma ihtimalleri de o kadar artacağıdır. Bununla birlikte yerel halkın, turizmin gelişmesi sürecinde çevresel etkiler konusunda kaygılı olmalarını da destinasyonu korumaya yönelik hassasiyet olarak ifade etmişlerdir. Monterrubio ve arkadaşları (2012: 48-49) Meksika'nın Huatulco bölgesindeki yerel halkın tutumlarını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yerel halkın önemli beklentilerinden biri de, yörenin kalkınması ve destinasyonun daha çok ziyaretçi alabilmesi için hükümetin yöreye daha çok destek sağlamasıdır. Yerel halkın yerel sürdürülebilir "turizm geliştirme potansiyeli algılarının" incelendiği bir diğer çalışmada, ekonomik etkilerin algıları etkileyebileceğini göstermektedir (zhu vd. 2017: 11). Başka bir çalışmada ise, turizmin gelişmesine yerel halkın desteğinin, algılanan sosyo-kültürel etkilerle paralel bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin daha olumlu algılanması ile yerel halk kendi yaşam alanlarında turizm gelişimini desteklemektedir. Sonuç olarak, ekonomik ve çevresel faktörlere ek olarak, sosyo-kültürel faktörlerinde etkisi ortaya konulmuştur (Meimand vd. 2017: 25).

Lee ve Oh (2018: 187) çalışmalarında, yerel halkın trafik, trafik sıkışıklığı, gürültü ve kirliliğinin turizm gelişiminde olumsuz yönde etkili olacağından kaygılı olduğunu ifade etmişlerdir.

Türkiye'deki turizm destinasyonlarında yaşayan halkın turizmden beklentileri ve algıları ile ilgili olarak da pek çok çalışma mevcuttur. Tayfun ve Kılıçlar (2004: 4) Antalya'nın Gaziosmanpaşa ve Alanya ilçelerinde oturan yerli halkın turiste bakışını incelemişlerdir. Akova (2006: 29) Cumalıkızık'da yaşayan yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına yönelik yaptığı çalışmada, yerel halkın olumsuz düşüncelerinin oluşmasının turizme zarar verebileceğini vurgulamaktadır. Bu yüzden belirli aralıklarla yerel halkın tutumlarının ölçülmesi gerektiği savunulmuştur. Çetin (2009: 29), Beypazarı'nda turizmin yeni iş olanağı yaratmış olduğunu ve yöre halkının büyük şehirlere göç etmesinde azalma görüldüğünü belirtmiştir. Özdemir ve Kervankıran'ın (2009: 22) belirttiğine göre, Afyonkarahisar yerli halkı turizme aktif olarak katılmakta ve turizmi ekonomik bir olay olarak görmektedir. Araştırmanın ilgi çeken diğer sonucu da, yerli halkta turizm bilincinin oluşması için çaba harcanması ve tarihi- kültürel turizm varlıklarının turizme kazandırılması gerektiğidir.

Keskin ve Çontu (2011: 55) tarafından Mustafapaşa kasabasında yaşayan yerel halkın turizme bakışı üzerine yapılan araştırmanın sonuçlarında, yörede mal ve hizmetlerin fiyatlarının arttığı, alkol ve uyuşturucu kullanımında yükseliş olduğu ve disko-bar gibi eğlence mekanlarının artışıyla kasabadaki ahlaki bir bozulmanın meydana geldiği şeklindeki olumsuzlardan bahsedilmiştir. Bunun yanında bölgede daha fazla yatırım teşviki olduğu ve ulaşım olanaklarının artmasının da olumlu gelişmeler arasında yer aldığına dikkat çekilmiştir. Ayazlar (2017: 65) çalışmada, Çomakdağ-Kızılağaç köyünde yaşayan yerel halkın kırsal turizme yönelik olumlu yönde tutum sergilediğini belirtmiştir. Karakaş ve Şengün (2017: 195-197) yaptıkları çalışmalarında Diyarbakır ilinde yaşayan yerel halkın turizme yönelik algısını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, turizmin ekonomik etkileriyle birlikte sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin de turizm gelişiminde önemli olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmada turizmin planlanmasının öneminden bahsederken, planlanmamış turizmin yerel halkın ekonomik, kültürel ve çevresel alanlarda zarar görmesine neden olabileceği gerçeğini su üzerine çıkarmışlardır.

2. ÇANAKKALE VE GELİBOLU TARİHİ ALAN BÖLGESİNDE TURİZM

Çanakkale ili Asya ile Avrupa kıtaları arasında bir köprü misali yerleşimi ile insanlığın yerleşik hayata geçtiği neolitik (yeni taş çağı) dönemden antik çağlara kadar birçok önemli kültüre ev sahipliği yapmasıyla dikkat çekmektedir. Tarih boyunca farklı toplumların hüküm sürmesi sebebiyle, kentin mimarisi ve günlük yaşamda oluşturduğu çok renkli mirasın farklı izlerine rastlamak mümkündür (Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği 2017). Bütün bu zenginlikleri barındıran Çanakkale'nin turizm potansiyeli de misafirlerine geniş bir yelpaze sunmaktadır. Arkeolojik ve kültürel varlıkları görmek isteyenlere antik kentlerin en ünlüsü Truva alternatif olurken, Aristoteles'in felsefe okulunu merak edenlere deniz kum ve güneş eşliğinde Assos eşlik etmektedir. Plajlarıyla koyun koyuna

uzanan üzüm bağları ve tadına doyum olmayan yerel şaraplarıyla Bozcaada, sualtının güzelliklerini merak edenlere ve sörf yapmak isteyenlere yetiştirdiği doğal ürünlerle kucak açan Gökçeada, biyolojik çeşitliliği ile her daim gündemde kalan Kazdağı ve doğal akvaryum olarak nitelendirilen Saroz körfezi bu yelpazenin sadece ilk akla gelenlerdir. Gelişmekte olan termal ve gastronomi turizmi, kentin turizm alternatifleri arasında yer almaktadır.

Tablo 1. Çanakkale’de İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Geceleyen Yerli ve Yabancı Turist Sayısı

Yıllar	Yerli Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı	Toplam
2003	214.899	73.035	287.934
2004	160.501	63.523	224.024
2005	169.988	89.311	259.299
2006	238.665	102.918	341.573
2007	287.504	152.490	439.994
2008	325.365	160.052	485.417
2009	280.026	168.577	448.603
2010	336.923	189.096	526.019
2011	336.923	189.096	526.019
2012	368.079	194.178	562.257
2013	429.494	187.450	617.394
2014	511.389	216.509	727.898
2015	566.889	224.494	791.383
2016	503.612	78.750	582.362

Kaynak: Çanakkale Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü İstatistikleri

Çanakkale farklı çeşitliliğe sahip turizm destinasyonlarında her geçen gün artan sayı ile ziyaretçi çekmeye devam etmektedir. Tablo 1’de Çanakkaledeki işletme belgeli konaklama tesislerinde geceleyen yerli ve yabancı turistlerin yıllara göre dağılımı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde 2015 yılında hem yerli hem yabancı turist sayısında artış söz konusudur. 2016 yılında ise Çanakkale’de geceleyen hem yabancı hem de yerli turist sayısında bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak yıl bazında artan terör olayları ve ekonomik krizler düşünülebilir. Özellikle yabancı turist sayısındaki düşüş miktarı bu konuda alınacak tedbirler konusunda acele etmede bizi uyarmaktadır.

Çanakkale denince ilk akla gelen ise “Çanakkale Geçilmez” sözüyle tarihe kazınan Çanakkale Savaşlarıdır. Birinci Dünya Savaşı’nın en önemli savaşlarından birisi olan Çanakkale Savaşları bu bakımdan büyük bir önem arz etmektedir. Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Türk Ordusu Çanakkale Savaşları’nda destan yazarak, tarihindeki en önemli zaferlerden birisini kazanmıştır. Savaşın yaşandığı topraklar, her yıl binlerce Türk tarafından ziyaret edilmektedir. Diğer yandan Çanakkale Savaşları uygarlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar

görülen pek çok savaş içerisinde de ayrı bir yeri vardır. Bu öyle bir savaştır ki üç farklı milletin kaderinin belirlenmesinde büyük rol oynamıştır. Bazı uluslar yaşadıkları savaşları zaferle hatırlarken, savaşlar bazı uluslar için utanç verici bir yenilgi olarak anılmaktadır. Bu savaşta ise dostluk kavramı savaşma kavramına galip gelerek ülkeler arasındaki barış ve dostluğa önderlik etmiştir (Çiftçi ve ark. 2015: 930). Bugün Çanakkale şehri “Barışın Kenti” sloganıyla anılmaktadır.

Savaş, bir kültürün kalbine ulaşarak sosyal bağ oluştururken aynı zamanda her iki tarafın da ruhuna dokunan toplumsal bir katılımdır. Kazanılan bir savaş, trajik bir yaşam fedakarlığı gerektirir (Smith 1998: 203). Savaşın korkunç görülen varlığı kadar, savaş alanları da toplumun artan değerleri, gündelik davranışları ve kültürel yaşamı değiştirerek toplumlar üzerinde önemli etkiler bırakmıştır (Alaeddinoğlu 2007: 216).

Turizm ile ölüm arasındaki ilişki başlangıçta, marjinal ve oldukça çekici bir merak içerisinde olan özel bilim adamlarının dikkatini çekmiştir. Günümüzde ise turizm çalışmaları ve turizm yönetimi içinde ana araştırma konusu haline gelmiştir (Light 2017: 276). Gelibolu tarihi alan bölgesini sadece savaşların yaşandığı duygusal bir alan olarak değil, aynı zamanda Çanakkale turizmi için de hayli önemli bir turist potansiyeline de sahip turizm destinasyonu olarak değerlendirmekte fayda vardır. Savaşın önemiyle orantılı olarak ziyaretçi sayısı da gün geçtikçe artmakta ve zamanla mabetleşmektedir (İlgar 2015: 12). Destinasyon, savaşa katılan veya savaşta bir yakını kaybeden insanların yaşadıkları acıları yerinde görerek anlama ve bölge insanı ile sosyal bağ kurulabilme istekleri çerçevesinde, sadece yurtiçinden değil aynı zamanda yurtdışından gelen misafirlerin de ilgisini çekmektedir (Yıldız 2015: 403).

Çanakkale’nin turizm merkezi olarak büyük öneme sahip olması birçok araştırmacıda çalışma hevesi uyandırmıştır. Közleme ve Çil (2017: 696-697)’in çalışmasında, “Çanakkale Savaşı’nı yaşayan ve şehitliğe ev sahipliği yapan bir şehrin halkı olarak dini ve siyasi görüşler farklılaşsa da, yöre halkı Çanakkale Savaşı’nı ve Şehitliğini ülkemiz ve Çanakkale için önemli bir turizm kaynağı olarak görmektedir” sonucuna ulaşmıştır. Turizmin Çanakkale için ne kadar önemli olduğu vurgusu, İlsay (2015: 1618) tarafından net bir şekilde ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışmada Çanakkale destinasyonun Swot analizi ile zayıf ve güçlü yönleri ortaya çıkarılması ve fırsatların değerlendirilmesi konusunda somut adımların atılması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Literatür incelendiğinde Çanakkale’de yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine karşı algılarını çoklu uyum analizi ile modelleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Turizmin gelişiminde yerel halk büyük role sahiptir. Bir destinasyonda turizmin gelişmesinin sağlanması için yerel halkın destek ve yardımları son derece önem

kazanmaktadır. Yerel halkın beklentilerinin ve geleceğe dönük olarak yapılması gerekenlerin neler olduğunun belirlenmesi turizmin sürdürülebilirliği açısından gerekli olmaktadır (Giritlioğlu ve Bulut 2015: 26).

Bu çalışma iki amaç çerçevesinde düzenlemiştir. Birinci amacı Gelibolu tarihi alan bölgesinde yaşayan yerel halkın turizmden beklentilerini ve algılarını ortaya koymaktır. İkinci amacı ise; turizmin sosyal ekonomik ve çevresel etkilerine karşı yerel halkın algısının demografik değişkenlerle olan uyumunu, çoklu uyum analizi ile modellemektir.

3.2. Araştırmanın Örneklemi ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın anakütlesini, Çanakkale'nin Gelibolu tarihi alan bölgesinde yaşayan 18 yaş üzerindeki yerel halk oluşturmaktadır. Gelibolu tarihi alan bölgesi Çanakkale ilin Eceabat ilçesi sınırları içinde yer almaktadır. Bölge 4900 km bir alana sahiptir. Eceabat ilçesinin ilk kuruluş tarihi, kayıtlarda görülmemesine rağmen Herodot ve Hellenikos'un tarihi kayıtlarında yer almasından dolayı MÖ 5. yüzyıldan önce kurulmuş olduğu düşünülmektedir (Eser ve ark. 2016: 26). Bu kadar eski bir geçmişi olan kentin taşıdığı miras da bir o kadar değerli olmaktadır. Gelibolu tarihi alan bölgesinde ziyaret edilecek yerler "Şehitlikler ve anıtlar", "Kaleler", "Tabyalar", "Müzeler", "Yabancı mezar ve anıtları" olarak beş farklı noktadan oluşmaktadır. Söz konusu destinasyon yılın farklı dönemlerinde, gerek Türkiye'den gerek yabancı ülkelerden çok sayıda ziyaretçi almaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Eceabat ilçesine bağlı en çok ziyaret edilen 12 köyden 8 tanesinden oluşmaktadır. Tarihi kayıtlarda eski isimleriyle birlikte anılan köyler Alçıtepe (Kirtre), Behramlı (Büyük Behramlı), Bigalı (Çamyayla/Boğalı), Büyükanafarta, Kilitbahir (Kilit-ül-bahir), Kocadere, Küçükanafarta, Seddülbahir'dir. Eceabat sınırları içinde toplam 9.151 kişi yaşamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği 2017). Bilginin avantajlı bir şekilde elde edilmesini sağlayan veya en iyi durumda bulunan birimlerin seçilmesini içeren yargısal örnekleme yöntemi (Sekaran 2008) ile 319 kişiye ulaşılmıştır. Bölgedeki tüm köylerin incelenmesi yerine turistlerin ziyaret ettikleri köylerin seçilmesi ve ankete katılanların 18 yaşından büyük olması isteğiyle, yargısal örnekleme diğer örnekleme yöntemlerine göre tercih sebebi olmuştur. Yargısal örnekleme olasılıklı olmayan bir örnekleme yöntemidir. Birimlerin seçilmesinde olasılıklı seçim kuralları ve formül kullanımı gerektirmez. Araştırmacı örnekleminde yer alacak birimleri kendisi seçer (Yıldırım 2017: 82). Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma soruları dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, katılımcıların turizmden ekonomik olarak faydalanıp faydalanmadıklarının belirlenmesini sağlayıcı üç adet soru bulunmaktadır. Soru formunun üçüncü bölümü, halkın yöre turizmi ile ilgili görüş ve

beklentilerinin belirlenmesini sağlayacak dört adet soruyu içermektedir. Son bölümde ise, Çalışkan ve Tütüncü (2008: 104) tarafından kullanılan turizmin yerel halkın üzerindeki ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel etkilerini ölçen ölçek soruları yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde “Turizm, yörenin ekonomisinde olumlu etkiye sahiptir”, “Turizm, Çevre üzerinde olumlu etkiye sahiptir” ve “Turizm, yöreye sosyal olarak olumlu etkiye sahiptir” ifadelerinden oluşan üç adet soru bulunmaktadır. Bu sorular tutum ölçeği sorusu olarak hazırlanmamıştır ve normal dağılım varsayımları gerektiren parametrik testlere tabii tutulmamıştır. Bu çalışmada ölçek sorularından yararlanılmamıştır. Ölçek soruları parametrik analizlerin yapılacağı başka bir çalışmada değerlendirilecektir. Bu yüzden ölçek ile ilgili güvenilirlik çalışmasına ve ölçekle ilgili diğer analizlere ve parametrik testlere yer verilmemiştir. Veriler, normallik varsayımı gerektirmeyen ve kategorik verilerde de kullanılabilen çoklu uyum analizi ile değerlendirilmiştir.

3.3. Çoklu Uyum Analizi

Çoklu uyum analizi, ikiden fazla kategorik değişkenin analiz edilmesine olanak veren uyum analizinin genişletilmiş biçimidir. Çoklu uyum analizi, yüksek boyutlu verilerin yapısını ve kategorik değişkenler arasındaki ilişki modelini iki veya üç boyutlu çizimde görselleştirmeyi sağlar. Yüksek boyutlu verilerin görsel olarak yorumlanması, insan algılama gücünün üç boyutun ötesinde olmaması nedeniyle mümkün değildir (Sachan ve ark. 2017: 1697). Çoklu Uyum Analizi bu tür problemlerin çözümünde kolaylık sağlamaktadır. Bununla birlikte, veri matrisinin boyut indirgemesinde kullanılan ana bileşenler analizi ile ortak işleve sahiptir. Normallik varsayımı sağlayan sürekli/kesikli verilerle kullanılan ana bileşenler analizi ile farklılaştığı nokta veri yapısındadır. Kategorik veriler için uygulama olanağı vermesi analizin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Ayrıca kategorik olmayan verilerde de kullanımı oldukça rahattır (Nenadi’c ve Greenacre 2007: 2). Birçok alanda kullanım kolaylığı sağlaması analizin birçok kez yeniden keşfedilmesini sağlamıştır. Amerika’da Birleşik Devletlerinde optimal ölçekleme veya optimal skorlama olarak, Kanada ve Japonya’da dual ölçekleme olarak, Hollanda da homojenlik analizi olarak, İtalya ve Fransa’da çoklu uyum analizi olarak kabul görmüştür (Beh ve ark. 2014: 29-30). Analizde kullanılan verilerin kategorik olması normal dağılım şartını gerektirmediği için modelin işleyişinde bir varsayım arayışı yoktur (Alpar 2013: 375). Analizin çözümleme süreci iki aşamadan oluşmaktadır. Aşamaları da kendi içinde üç farklı adım takip etmektedir. Başlangıç işlemde değişkenlerden birinin kategorileri dikkate alınır. Bu süreçte, kategori profilleri, ağırlıklar ve uzaklıkların belirlenmesi ön plana çıkar. Aynı durum diğer değişkenin kategorileri için de yapılarak işleme devam edilir. Temel bileşenler analizi sürecin boyut bulma aşamasında destek verir. Temel bileşenler analizinde ve çoklu uyum analizinde tekil değer ayrıştırması kullanılmaktadır (Kılıç 2016: 2-4). Çoklu uyum analizinden elde edilen haritaların uygunluğunu

değerlendirmek için diskriminasyon ölçümleri ve eigenvalue değerlerinden yararlanılır (Bayram 2003: 4).

4. BULGULAR

4.1. Frekans Analizi Bulguları

Araştırma soruları dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ait bulgular tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %57,1’inin erkek ve %42,9’unun ise kadın olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni için en yüksek frekans %23,8 ile 46 yaş üstü kişilere ait iken, en düşük frekans olan %8,8 ile 41-45 yaş aralığında görülmektedir. Ayrıca katılımcıların %53,6’sı evlidir.

Tablo 2. Yerel Halkın Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Cinsiyet		n	%
	Erkek	182	57,1
	Kadın	137	42,9
	Toplam	319	100,0
Yaş			
	25 ve altı	65	20,15
	26-30	68	21,13
	31-35	50	15,07
	36-40	32	10,00
	41-45	28	8,8
	46 yaş ve üstü	76	23,8
	Toplam	319	100,0
Medeni Durum			
	Bekar	148	46,4
	Evli	171	53,6
	Toplam	319	100,0

Araştırma sorularının ikinci bölümü, katılımcıların turizmden ekonomik olarak faydalanıp faydalanmadıklarının belirlenmesini sağlayan sorulardan oluşmaktadır. Tablo 3’de bu bölüme ilişkin sorular görülmektedir.

Tablo 3. Yerel Halkın Yöre Turizminden Ekonomik Olarak Faydalanmaları İle İlgili Görüşlerine Ait Bulgular

	Evet (%)	Hayır (%)
Turizmden kazanç elde ediyor musunuz?	36,4	63,6
Yörenizde turizmin gelişmesini ister misiniz?	92,8	7,2
Yörenizde turizm gelişirse turizmden kazanç elde etmek ister misiniz?	79,9	20,1

Bununla ilgili katılımcılara sorulan ilk soru “turizmden kazanç elde ediyor musunuz” sorusudur. Katılımcıların %63,6’sı turizmden kazanç elde etmediğini bildirmiştir. “Yörenizde turizmin gelişmesini ister misiniz” sorusuna %92,8’lik bir çoğunluk “evet” yanıtını vermiştir. “Yörenizde turizm gelişirse turizmden kazanç elde etmek ister misiniz” sorusuna %79,9 gibi yüksek bir oran da “evet” yanıtı alınmıştır. Alınan cevaplar yörede turizmin ekonomik olarak desteklendiğini göstermektedir. Araştırma sorularının üçüncü bölümü ise, halkın yöre turizmi ile ilgili görüş ve beklentilerinin belirlenmesini sağlayacak sorulardan oluşmaktadır. Tablo 4’te yerel halkın yöre turizmi ile ilgili beklentileri görülebilir. Bu sorular akademisyenlerin ve uzmanların görüşleri alınarak oluşturulmuştur

Tablo 4. Yerel Halkın Yöre Turizmi ile ilgili Görüş ve Beklentilerine Ait Bulgular

TURİSTİK FAALİYETLER ve İSTEKLER	Katılmıyorum		Büyük Oranda Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Fikrim Yok		Kısmen Katılıyorum		Büyük Oranda Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Daha çok otel yapılmalıdır	41	12,9	4	1,3	19	6	18	5,6	53	16,6	46	14,4	138	43,3
Misafirlere hizmet eden lokanta, otel gibi servisler geliştirilmelidir	7	2,2	2	0,6	8	2,5	20	6,3	6,3	14,7	14,8	24,8	156	48,9
Daha çok küçük işyeri açılmalıdır (hediyelikçi vb.)	38	11,9	10	3,1	20	6,3	20	3,6	67	21	52	16,3	112	35,1
Bölgenin turizm alanı olarak yurtdışında da reklamı yapılmalıdır	5	1,6	5	1,6	5	1,6	20	6,3	26	8,2	70	21,9	188	59,9

Tablo 4’te görüldüğü gibi yerel halk yörenin gelişmesi ve daha çok turist çekebilmek için otel yapılması konusunda büyük çoğunlukla aynı fikirdedirler. Katılmıyorum diyenler %12 ile sınırlı oranda olmaktadır.

4.2. Çoklu Uyum Analizi Bulguları

Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalara bakıldığında veri toplama tekniği olarak anket tekniği sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu alandaki çalışmalar bireyle-

rin tutum ve davranışlarını ölçmede kullanılan verileri kapsadığı için çoğunlukla kategorik yapıda olmaktadır. Kategorik verilerden oluşan bir veri kümesine, çok değişkenli analiz tekniklerinin yapılmasında öngörülen varsayımlar sağlanamamaktadır. Bu durumda varsayım gerektirmeyen çok değişkenli analiz tekniklerine ihtiyaç duyulmaktadır (Altaş ve Giray 2013: 137). Çoklu uyum analizi normallik varsayımı gerektirmeyen ve kategorik verilere de uygulanabilen bir yöntem olarak çalışmada kullanılmıştır.

Tablo 5. Araştırmada Kullanılan Değişkenler ve Düzeyleri

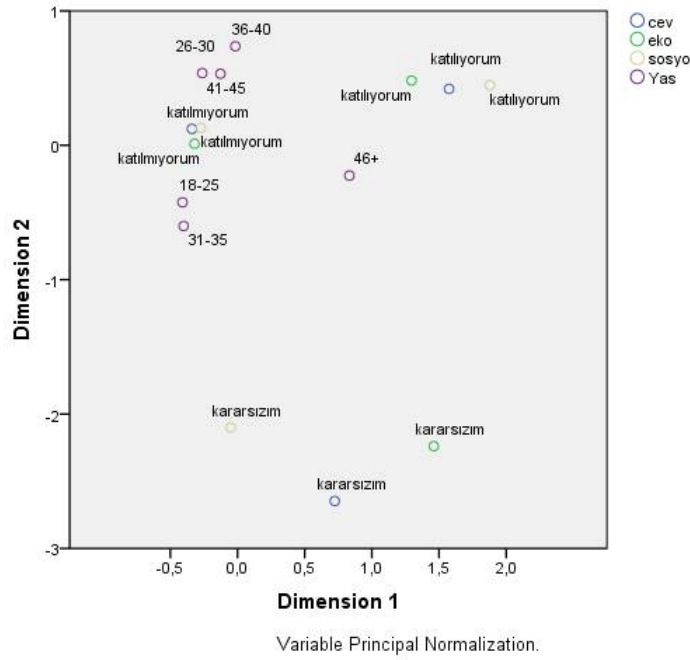
Değişkenler	Düzeyler
Yaş	1=18-25 2=26-30 3=31-35 4=36-40 5=41-45 6=46 yaş ve üstü
Cins	1=kadın 2=erkek
Turizm, yörenin ekonomisinde olumlu etkiye sahiptir	1=katılıyorum 2= kararsızım 3= katılmıyorum
Turizm, çevre üzerinde olumlu etkiye sahiptir	1=katılıyorum 2= kararsızım 3= katılmıyorum
Turizm, yöreye sosyal olarak olumlu etkiye sahiptir	1=katılıyorum 2= kararsızım 3= katılmıyorum

Yapılan çoklu uyum analizinde kullanılan değişkenler Tablo 6’da görülebilir. Analizde demografik değişkenlerden yaş ve cinsiyet yer almıştır. Turizmin çevre, sosyal ve ekonomik etkisiyle ilgili yerel halkın algılarını belirten üç adet soru kullanılmıştır.

Tablo 6. Yaş Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

	Boyut		Ortalama
	1	2	
Çevre	,480	,455	,468
Sosyo-kültürel	,481	,369	,425
Ekonomik	,426	,225	,326
Yaş	,234	,245	,240
Toplam Özdeğer	1,621	1,294	1,458
Varyans %	40,536	32,361	36,448

Tablo 6'daki sonuçlar ışığında birinci boyut toplam varyansın %40,536 açıklarken ikinci boyut %32,361 açıklamaktadır. Çevre, sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler birinci boyutta yer alırken, yaş ikinci boyutta yer almaktadır.

Şekil 1. Yaş Gruplarına göre Çoklu Uygunluk Analizi Grafiği

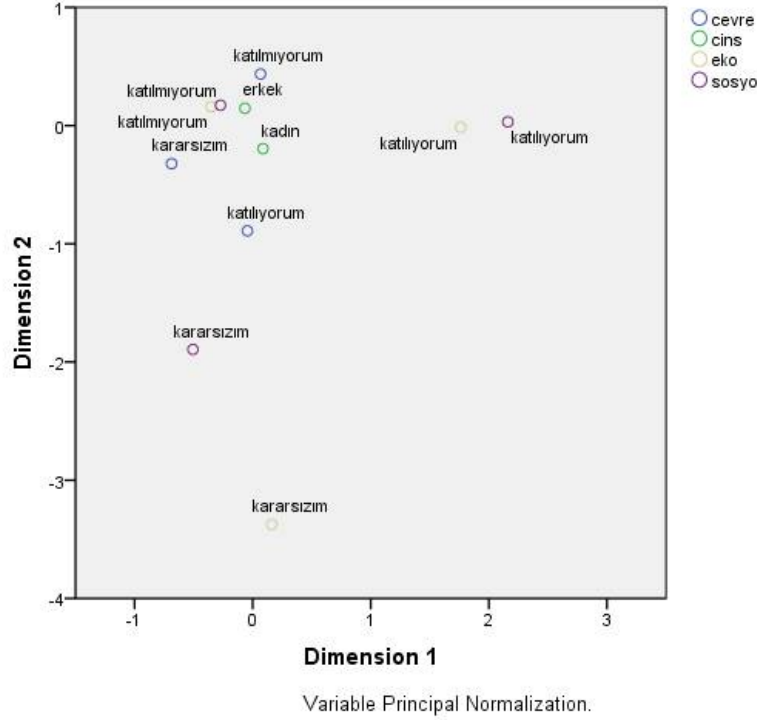
Şekil 1 incelendiğinde, 18-25, 26-30, 36-40, 41-45 yaş grubu sosyal, ekonomik ve çevrenin turizmden olumlu etkilendiğine katılmazken, 31-35 yaş kararsız kalmakta, 46+ yaş grubu üç etkinin de olumlu olduğu görüşüne katılmaktadır.

Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

	Boyut		Ortalama
	1	2	
Çevre	,543	,464	,504
Sosyo-kültürel	,549	,405	,477
Ekonomik	,422	,324	,373
Cinsiyet	,005	,045	,025
Toplam Özdeğer	1,251	1,142	1,196
Varyans %	31,276	28,538	29,907

Tablo 7 incelendiğinde, birinci boyut toplam varyansın 31,276'nı açıklarken, ikinci boyut toplam varyansın 28,538'ni açıkladığı görülmektedir. Çevre, Sosyo-

kültürel ve ekonomik faktörler birinci boyutta yer alırken cinsiyet ikinci boyutta yer almaktadır.

Şekil 2. Cinsiyete göre Çoklu Uygunluk Analizi Grafiği

Şekil 2 incelendiğinde, Gelibolu tarihi alan bölgesinde yaşayan kadınlar “turizmin ekonomi, sosyal ve çevreye olumlu katkısı olduğu” görüşüne hem fikir olurken, erkekler bu görüşe katılmamaktadır.

SONUÇ

Çanakkale ili DPT tarafından 2016 yılında hazırlanan “Kamu Yatırımlarının İllere Göre Dağılımı” raporunda yer alan “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik” sıralamalarına göre 81 il arasında 14. sırada yer almaktadır (DPT 2016). İlin ekonomik gelişmesinde imalat sanayi, hizmet ve turizm gibi çeşitli alanlar bulunmaktadır. Çanakkale’deki bir sektörün doğal bir kaynak vasıtasıyla gelişmesi diğer sektörlerin de ivme kazanmasına sebep olacaktır. Bu nedenle turizm Çanakkale ilinin kalkınmasında önemli bir faktör olarak görülebilir.

Turizmde başarılı olabilmek için en önemli unsurlardan birisi yöre halkıyla işbirliği yapmaktır. Yöre halkının turizme olan algı ve davranışları bu nedenle büyük önem taşır. Araştırma sonuçlarına göre yerel halkın yöre turizmine bakışı değerlendirildiğinde birinci sırada, yörenin gelişmesi yönünde istekli oldukları görülmüştür. Yörenin gelişmesi ve daha çok turist çekebilmek için, otel yapılması

konusunda büyük çoğunlukla aynı fikirde olduklarını belirtmişlerdir. Butler'in çalışmasında da benzer sonuçlar görülmektedir. Çalışmada, destinasyon bölgesine gelen ziyaretçileri uzun süreli kalmaya teşvik edecek bir turizm alt yapısı olması gerektiği ifade edilmiştir. Aksi durumda ziyaretçilerin yerel ekonomiyeye bir yararı olmayacağı aşıkardır. Bunun içinde uzun süre geceleme turların bölgeye çekilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.

İkinci olarak yerel halk; "Misafirlere hizmet eden lokanta, otel gibi servisler geliştirilmelidir" sorusuna büyük oranda katıldıklarını bildirmişlerdir. İyi bir otel, konut, servis ve eğlence tesislerinin varlığının turist çekmenin yollarından biri olduğunu ve yöre halkına göre bunun birincil derecede önemli olduğunu Doustan ve Azadi (2017: 172) yaptıkları çalışmada göstermişlerdir. Buradan çıkarılabilecek en önemli sonuçlardan biri Çanakkalelilerin turizm faaliyetinin geliştirilmesi için otel, lokanta gibi turizmle ilişkili tesislerin açılmasını desteklemesidir. Yerel halk, büyük ölçekli turizm tesisleri yerine, kendi kalkınmalarına yönelik işletmelerin açılmasına taraf olmaktadır. Bunun anlamı, turizm faaliyetlerinin yöredeki küçük ve orta ölçekli işletmelerle yürütülerek kazancın yöre halkına kalmasının sağlanmasıdır. Yerel halkın bir başka değerlendirmesi de, Çanakkale'nin uluslararası alanda tanıtılabilmesi için yurtdışında yapılacak reklamlara önemin artırılması isteğidir.

Çalışmanın hedeflerinden bir diğeri; yerel halkın turizme yönelik sosyal, ekonomik ve çevresel olarak olumlu görüşleri yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre değerlendirilmesidir. Bu kapsamda çalışmadan çıkan dikkat çekici sonuçlardan ilki; yerel halkın turizme yönelik olumlu görüşleri olsa da yaş gruplarına göre turizmin ekonomi, sosyal ve çevreye olumlu bakış ile ilişkisinde farklılaşma gözlenmesidir. 31-35 ile 46+ dışındaki yaş grupları turizmin sosyal, ekonomik ve çevresel yönden olumsuz etkilerinin olabileceğini düşünmektedirler. Özellikle genç nesil Çanakkale'deki turizm faaliyetlerine belli konularda şüpheyile yaklaşmaktadır. Bu konuda yapılacak en iyi yöntem halka turizmle ve Türk misafirperverliği ile ilgili olarak eğitimler verilmesidir. Verilecek eğitimler aracılığıyla, Türk Kültürünün misafirperverliği yerel turizm için bir avantaja çevrilecektir (Sari ve Özer 2012: 2002). Turizmle ilgili yöre halkının bilgilendirilmesinin önemine Gürbüz (2002: 59)'ün çalışmasında da değinilmiştir.

İkinci olarak cinsiyete göre turizmin ekonomi, sosyal ve çevresel bakış açılarının olumlu yönde olması oldukça dikkat çeken bir sonuçtur. Kadınlar, turizmin sosyo ekonomik etkilerini olumlu görürken, erkekler ise kadınların tam tersi görüş bildirmişlerdir. Bu görüş yapılan diğer çalışmalarda da desteklenmektedir. Özel (2014: 65) tarafından gerçekleştirilen çalışmada turizmden kadınların olumlu etkilendiklerini vurgulanmıştır. Marmariste yaşayan kadınların ev pansiyonculuğunda lokomotif görevi üstlendiklerini belirterek turizmin olumlu etkilerinden birinin kadının ailede ve toplumda daha belirgin hale gelmesi

olduğuna dikkat çekmiştir. Gümüş ve Özüpekçe (2009: 413)'nin yaptığı araştırmada da, turizmin teşvik edici etkisiyle Foça'daki kadınların çalışma hayatında artış olduğu görülmüştür. Konyada yaşayan yerel halk gözüyle turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin incelendiği diğer bir çalışmada ise, turizmin sosyo-kültürel etkisinin kadınlar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Bilim ve Özel 2013: 5).

Turizm bölgesinde yaşayan kadınların iş gücüne katılabilmeleri açısından turizmin gelişmesini bir fırsat gibi düşündükleri, çalışmadan çıkan sonuçlar arasındadır. Nitekim Çanakkaleli kadınların kendilerini ifade edebilmeleri açısından da turizme olumlu baktıkları görülmüştür. Bu çalışma, sadece Gelibolu tarihi alan bölgesinde yaşayan yerel halkın turizmden beklentilerini gösteren bir araştırmadır. Araştırmanın Türkiye çapında genelleştirebilmesi için, Türkiye'yi temsil edecek bir örneklem oluşturularak yeniden tasarlanması gerekir. Bu yüzden yapılan araştırmanın, bundan sonra yapılacak çalışmalar için yol gösterici bir nitelikte olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akova O (2006) Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, Akademik İncelemeler Dergisi, 1(2), 1-34.

Alaeddinoğlu F (2007) Savaş Alanları Turizmine Tipik Bir Örnek: Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 18(2), 215-225.

Alpar R (2013) Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler, 4. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

Altaş D ve Selay G (2013) Dünyadaki En Önemli Sorun Algısının Optimal Ölçeklemeli Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler İle İncelenmesi, Öneri, 10(39), 135-142.

Andriotis K and Vaughan D R (2003) Urban Residents' Attitudes Towards Tourism Development: The Case of Crete, Journal of Travel Research, 42(2), 172-185.

Avcı Kurt C (2015) Turizmin Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım, Detay Yayıncılık, Ankara.

Ayazlar R (2017) Kırsal Turizmde Yerel Halkın Tutumu, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 16(1), 53-69.

Bayram N (2003) An Application About The Problems of Woman in The Labour Force with Multiple Correspondence Analysis, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(4), 1-11.

Beh E J and Lombardo R (2014) Correspondence Analysis: Theory, Practice and New Methods, Wiley, Chichester.

Bilim Y ve Özer Ö (2013) Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri, Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı, KOP Bölgesi Üniversiteler Birliği ve Kalkınma Bakanlığı KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Konya, 1-7.

Çalışkan U ve Tütüncü Ö (2008) Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması, IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiriler Kitabı, Düzenleyen İstanbul Teknik Üniversitesi ve Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Antalya, 127- 148.

Çetin T (2009) Beypazarı'nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies, 9(1), 15-32.

Çiftçi G, Derman K ve Yetgin D (2015) Savaş, Barış ve Turizm Perspektifinde Çanakkale Örneği, 16.Ulusal turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Düzenleyen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi, Çanakkale, 924-935.

Doustan R K ve Azadi K (2017) The Study of the Role of Religious Tourism in The Quality of Life of a Host Society (A Case Study : Salehabad City of Ilam , Iran), The International Journal of Humanities & Social Studies, 5(7), 165-174.

DPT (2016) Kamu Yatırımlarının İllere Göre Dağılımı <http://www.dpt.gov.tr>, erişim tarihi: 20.05.2017.

Eser S ve Tekin B (2016) Gelibolu Tarihi Alanı, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Yayınları, İstanbul.

Giritlioğlu İ ve Elmas B (2015) Yerel Halkın Bakış Açısına Göre Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 5(1), 25-31.

Gümüş N ve Özüpekçe S (2009) Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Halkın Görüşleri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 398-417.

Gürbüz A (2002) Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Teknoloji, 1-2, 45-59.

Gürsoy D, Jurowski C ve Uysal M (2002) Resident Attitudes A Structural Modeling Approach, Annals of Tourism Research, 29(1), 79-105.

İlgar R (2015) Mabetleşen Bir Mekân: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi, Çanakkale araştırmaları Türk Yıllığı, 13(19), 1-20.

İlsay S ve Doğdubay M (2015) Çanakkale Yöresinin Dark Turizm Potansiyelinin Swot Analizi Yoluyla İncelenmesi, 16. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale: Detay Yayınları, 1612- 1620.

Jurowski C ve Gürsoy D (2004) Distance Effects On Residents'attitudes Toward Tourism, Annals of Tourism Research, 31(2), 296-312.

- Karakaş A ve Şengün H İ (2017) Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Yönelik Tutumları, Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 8(15), 183–203.
- Kervankıran İ ve Bulut E (2015) Antalya İli Turizminin Gelişimini ve Etkilerini Yerel Halk Nasıl Değerlendirmektedir, Türk Coğrafya Dergisi, 65, 35-45.
- Keskin E ve Çontu M (2011) Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması, Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, 3(2), 37-55.
- Kılıç A F (2016) Uyum Analizi (Correspondence Analysis), YBS Ansiklopedi, 3(1), 1-19.
- Kim S and Butler B (2015) Local Community Perspectives Towards Dark Tourism Development: The Case Of Snowtown, South Australia, Journal of Tourism and Cultural Change, 13(1), 78-89.
- Kozak N, Kozak M A ve Kozak M (2011) Genel Turizm, 11. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Közleme A O ve Çil G (2017) Çanakkale Halkının Siyasi ve İnanç Eğilimlerine Göre Çanakkale Şavaşı ve Şehitliği Algısı, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12(3), 669-700.
- Lee J Soo-Hee ve Chi-Ok Oh (2018) The Causal Effects of Place Attachment and Tourism Development on Coastal Residents' Environmentally Responsible Behavior, Coastal Management , 46 (3), 176–19.
- Light D (2017) Progress in Dark Tourism and Thana Tourism Research: An Uneasy Relationship with Heritage Tourism, Tourism Management, 61, 275-301.
- Meimand S E, Khalifah Z, Zavadskas E, Mardani A, Najafipour A A and Ahmad U (2017) Residents' Attitude toward Tourism Development: A Sociocultural Perspective, Sustainability, 9, 1170, 1-29.
- Monterrubio J C, Mex E, Gullette G S, Mendoza-ontiveros M M, Fernandes J S and Lucue C A (2012) Social impacts of Tourism as Perceived by State-Planned Tourism Destination Residents: The Case of Huatulco , México", International Journal Tourism Anthropology, 2(1), 34–52.
- Nenadi'c O and Greenacre M (2007) Correspondence Analysis in R, with Two- and Three-dimensional Graphics: The ca Package", Journal of Statistical Software, Volume 20, Issue 3, 1-13
- Özdemir M A ve Kervankıran İ (2009) Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği, Marmara Coğrafya Dergisi, 24, 1-25.

Özel Ç H (2014) Turizmin Sosyo-Kültürel Boyutta Ortaya Çıkardığı Etkilerin İncelenmesi: Marmaris Örneği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 42, 57-68.

Ramseook-Munhurrin P and Naidoo P (2011) Residents' Attitudes Toward Perceived Tourism Benefits, International Journal of Management and Marketing Research , 4(3), 45-56.

Sachan S, Zhou C, Wen R, Sun W ve Song C (2016) Multiple Correspondence Analysis to Study Failures in a Diverse Population of a Cable, IEEE Transactions on Power Delivery, 32(4), 1696-1704.

Sari-Özer F (2012) Socio-Cultural Approaches to Tourism: A Research on The Tourist Notion of Young Turkish People, Sociology Mind, 2(2), 200-203.

Sekaran U (2003) Research Methods for Business a Skill Building Approach, John Willey Sons, Inc.New York.

Simith V (1998) War and Tourism and American Ethnography, Annals of Tourism Research, 25(1), 202-227

Tayfun A ve Kılıçlar A (2004) Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli Halkın Turiste Bakışı, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 1-17.

Tursab (2016) Milliyetlerine Göre Gelen Yabancı Ziyaretçiler <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci-ziyaretci>, erişim tarihi: 20.05.2017.

Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği (2017) <http://www.canakkale.gov.tr/tuik-verileri>, erişim tarihi: 17.05.2017.

Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği (2017) <http://www.canakkale.gov.tr/canakkale-tarihi>, erişim tarihi: 09.10.2017.

Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği (2017) <http://www.canakkale.gov.tr/tuik-verileri>, erişim tarihi: 17.05.2017.

Yıldırım E (2017) İstatistiksel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık.

Yıldız Z, Yıldız S ve Aytemiz L (2015) Kara Turizm, Terör Turizmi ve Türkiye Potansiyeli, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(2), 390-407.

Zhu H, Jiaming L, Zongcai W, Weiheng L and Wang L (2017) Residents' Attitudes towards Sustainable Tourism Development in a Historical-Cultural Village: Influence of Perceived Impacts, Sense of Place and Tourism Development Potential, Sustainability, 9(1), 61,1-15.